

BASEL II UZLAŞISI'NA UYUM SÜRECİ: İSTANBUL'DA FAALİYET GÖSTEREN 5 YILDIZLI OTEL İŞLETMELERİ ÖRNEĞİ

Mehmet Akif ÖNCÜ*, İstemi ÇÖMLEKÇİ** ve Yasemin OLGAÇ***

Özet

Uluslararası piyasalarda risk yönetim uygulamalarında ve denetim yaklaşımlarında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu nedenle Basel I Uzlaşısı ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmış ve Basel II Yeni Sermaye Uzlaşısı daha hassas risk ölçümüne ulaşma amacı taşıyan bir düzenleme olarak hazırlanmıştır.

Basel II Uzlaşısı'na uyum sürecinde otel işletmelerinde yapılması gereken faaliyetleri belirlemek çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırma, Basel II Uzlaşısı hakkında bilgi sahibi olan ve İstanbul'da faaliyet gösteren Turizm İşletme Belgesi'ne sahip 19 otel işletmesi yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda araştırma kapsamındaki otel işletmelerinde Basel II Uzlaşısı'na uygun bir işleyiş olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Basel I Uzlaşısı, Basel II Uzlaşısı, Beş Yıldızlı Otel İşletmeleri.

Compliance Process of Basel II: An Example of Five Star Hotel Business in İstanbul

Abstract

There are significant changes in risk management practices and control approaches in international markets, Thus Basel I Accord became deficient for the needs and Basel II New Accord was prepared as a regulation which aimed more delicate risk measurement.32

The aim of this study is to determine the activities that should be done during the compliance process of Basel II. The population of this study is five star 19 hotel business which have knowledge about Basel II. As a result, it was determined that, 19 hotel managements within the scope of study have knowledge about Basel II Accord and in this hotel management there is an appropriate operation of Basel II Accord.

Keywords: Basel I Accord, Basel II Accord, Five Stars Hotel Management.

* Yrd. Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi.

** Yrd. Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi.

*** Öğrenci, Düzce Üniversitesi S.B.E. Turizm ve Otel İşl. A.B.D.

GİRİŞ

1980’li yılların başında borçlu ülkeler nedeniyle uluslararası bankaların taşıdıkları riskin artması, sermaye oranlarının azalmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler doğrultusunda Basel Sermaye Uzlaşısı, 1988 yılında uluslararası bankacılık sisteminin istikrarını güçlendirmek için, G-10 ülkelerinin merkez bankası başkanlarınca kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur (Filiz, 2007). Basel I olarak da adlandırılan bu uzlaşının standartları doğrultusunda, bankaların varlıkları ve bu varlıkların teminatını teşkil eden unsurlar, risk ağırlığına tabi tutularak asgari sermaye ihtiyacı hesaplanmıştır (Kutlu ve Demirci, 2008). Bu uzlaşının, birbirinden farklı bankalar için yeterince esnek uygulama olanakları sunmaması, riskin tanımlanmasına, ölçülmesine ve gerekli önlemlerin alınmasına dönük olarak sunduğu çözümlerin kapsamlı olmaması (Ayan, 2007), ortaya çıktığı dönemde ihtiyaçları karşılayan ancak zamanla eksik kalan bir uygulama haline gelmesine neden olmuştur. Bu eksikliklerden dolayı, Basel I Uzlaşısı geliştirilmiş ve Haziran 1999’da bu konuyla ilgili ilk taslak metin yayımlanmıştır. Daha sonra, bu taslağa risk ölçüm ve yönetimi konularında ilaveler yapılarak, Basel II Sermaye Uzlaşısı olarak son şekli verilmiştir (Sakarya ve Kara, 2008).

Bu uzlaşının standartları, temelde finans kurumlarını ilgilendiriyor olsa da aynı zamanda bu kurumlardan yararlanan reel sektör içinde faaliyet gösteren işletmeleri de etkilemektedir. Basel II Uzlaşısı’nın standartlarını sağlamayan işletmelerin finansman konusunda sıkıntılar yaşayacağı düşünülmektedir. Çünkü risk odaklı kredi fiyatlaması yaklaşımı olan Basel II Uzlaşısı, işletmelerin kullandıkları kredilerin türünü, miktarını ve kredi karşılığında bankalara verilen teminatları içermektedir.

I. BASEL SERMAYE YETERLİLİĞİ UZLAŞILARI

Basel Komitesi tarafından risk yönetimi konusunda gerçekleştirilen kapsamlı çalışmalar sonucunda Basel Uzlaşıları oluşturulmuştur. 1970’li yıllardan bu yana yaşanan finansal krizler göz önüne alındığında, söz konusu uzlaşılarda, uluslararası finans piyasalarında istikrarın sağlanması açısından büyük önem taşıdıkları görülmektedir. Basel Uzlaşılarının, ilgili çevrelerin eleştirileri ve önerileri doğrultusunda biçimlendirilmesi, uzlaşılara esneklik kazandırarak, uygulanabilirlik gücünü arttırmaktadır (Bulutçu, 2007).

Dünyanın en eski finansal kurumu olarak kabul edilen Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS- Bank for International Settlements), I. Dünya savaşı sonrasında Almanya’nın savaş tazminatı ödemelerini izlemek ve merkez bankaları ile diğer finansal kurumlar arasındaki işbirliğini geliştirmek amacıyla kurulmuştur (Doyrangöl ve Saltoğlu, 2006; Crosdale, 2007). Türkiye’nin de içinde bulunduğu 55 ülkenin merkez bankasının üye olduğu BIS’in temel amacı, finans piyasalarını dengede tutmak ve finansal istikrarı teşvik etmektir (Aydın, 2007).

1970'li yılların ilk yarısında sabit kur sisteminin terk edilmesi ve 1974 yılında yaşanan petrol krizi sonucunda, uluslararası döviz ve bankacılık sektöründe büyük dalgalanmalar meydana gelmiştir. Bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla, 1974 yılı sonunda Uluslararası Ödemeler Bankası nezdinde “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Komitesi (Basel Komitesi)” adında bir komite oluşturulmuştur (Turgut, 2007).

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Komitesi, G-10 (Belçika, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri) ülkelerinin merkez bankası başkanları tarafından oluşturulmuştur. 13 ülkenin temsilcilerinden oluşturulan ve yılda 4 defa düzenli olarak toplanan bu komitenin daimi sekreterliği, İsviçre'nin Basel kentinde bulunmaktadır. Finansal kuruluşların düzenleyicisi olan komite, bankalar için risk değerlendirme ve yönetimi konusunda öncü rol taşımaktadır (Chernobai vd., 2007).

A. BASEL I SERMAYE YETERLİLİĞİ UZLAŞISI

Basel I Sermaye Yeterliliği Düzenlemesi, Basel Komitesi'nin uzun süren çalışmalar sonucu hazırlamış olduğu risk odaklı sermaye yeterliliğine ilişkin standartları içeren sermaye uzlaşısıdır. 1988 yılında ilan edilen Basel I Uzlaşısı başta G10 ülkeleri olmak üzere, hemen hemen bütün ülkeler ve bankalar için genel bir sermaye standardı olarak kabul görmüştür (Kutlu ve Demirci, 2008).

Uzlaşım öneri niteliğinde olup herhangi bir yasal bağlayıcılığı söz konusu değildir. Fakat komite üyeleri bu taslağı ahlaki açıdan kendi ülkelerinde uygulanması gerektiğini düşünmüşlerdir. Uzlaşım, banka işlevleri ve bilanço dışı pozisyonlar için gerekli asgari sermaye gereksinimi ve kredi riski tanımları (diğer risk çeşitleri ulusal düzenleyicilerin görüşüne bırakılmıştır) üzerinde durmuştur. Uzlaşımın uluslararası bankacılık sisteminin istikrarını güçlendirmek ve uluslararası bankalar arasındaki rekabet eşitsizliğini azaltmak gibi iki temel amacı bulunmaktadır (Balthazar, 2006).

Komite Basel I Uzlaşımı'nda düzenleyici sermayenin nasıl tanımlanacağı, risk ağırlıklı varlıkların nasıl ölçüleceği ve asgari sermaye oranının belirlenmesi üzerinde durmuştur (Herring, 2005). Bu amaca uygun olarak, komitenin başkanlığını yapan İngiltere Bankası (Bank of England) tarafından ortaya konulan Sermaye Yeterliliği Rasyosu (SYR-Cooke rasyosu) aşağıdaki gibi belirtilmektedir (Atiker, 2005: 1).

Şekil 1. Sermaye Yeterliliği Rasyosu

$$SYR = \frac{\text{Öz kaynaklar}}{\text{Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Gayri Nakdi Krediler}} = \%8$$

Kaynak. ATİKER, Mustafa (2005), Basel-I ve Basel-II, Konya Ticaret Odası Etüd-Araştırma Servisi, Yayın No: 2005-41/08.

Basel I Uzlaşısı ilk uygulamaya konulduğunda SYR'yi hesaplarken yalnızca kredi riski dikkate alınmıştır. Kredi riski, kullanıcıların yükümlülüklerini vadesinde yerine getirememesi, sözleşme şartlarını ihlâl etmesi veya eksik ödemede bulunması gibi riskleri kapsamaktadır. Başka bir ifade ile kredi riski, bankalar tarafından kredi verilen tarafın yükümlülüklerini vadesinde yerine getirememesi olarak da tanımlanabilir (Filiz, 2008).

1980'li yıllarda en önemli bankacılık riski olarak görülen kredi riski, Basel I Uzlaşısı'nın temelini oluşturmuştur. Bu süreci takip eden yıllarda finansal piyasalardaki faiz oranlarının artması ve döviz kurlarında meydana gelen dalgalanmalar Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde birçok finans kuruluşunun iflasına neden olmuştur. 1996 yılından itibaren Sermaye Yeterliliği Rasyosu (SYR)'nun paydasına faiz oranı ve döviz kurlarına dayalı risklerin birlikte tanımlandığı piyasa riski ilave edilmeye başlanmıştır. Böylece Basel I Uzlaşısı ile riske daha duyarlı hale getirilen Sermaye Yeterliliği Rasyosu aşağıda gösterilmiştir (Atiker, 2005).

Şekil 2. Sermaye Yeterliliği Rasyosu

$$SYR = \frac{\text{Öz kaynaklar}}{\text{Kredi Riski + Piyasa Riski}} = \%8$$

Kaynak. ATİKER, Mustafa (2005), Basel-I ve Basel-II, Konya Ticaret Odası Etüd-Araştırma Servisi, Yayın No: 2005-41/08.

1988 Basel Uzlaşısı, banka düzenlemelerinin temel taşı olan sermaye gereksinimlerini düzenlemiştir. Bankalar, risk ağırlıklı varlıklarına karşılık olarak, asgari sermaye oranlarının %8'ine eşit sermaye bulundurmaları zorundadırlar (Kutlu ve Demirci, 2008).

Uluslararası piyasalar sürekli gelişmektedir. Mevcut düzenlemelerin gelişen bu şartlar karşısında yetersiz kalması, risk çeşitlerinin artmasına neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Basel I Uzlaşısı ortaya çıktığı dönemde ihtiyaçları karşılayan, ancak risk ölçme yapısının yetersizliği nedeniyle zamanla eksik kalan

bir uygulama haline gelmiştir (Sakarya ve Kara, 2008). Bu nedenle, Basel I Uzlaşısı geliştirilmiş ve Haziran 1999’ da Basel Komitesi tarafından yeni bir sermaye önerisi taslağı hazırlanmıştır (Wahlström, 2009).

B. BASEL II SERMAYE YETERLİLİĞİ UZLAŞISI

Bilgi ve iletişim teknolojisinde meydana gelen yenilikler, küresel sermayenin bir ülkeden diğerine kolayca akmasını ve sermaye gelirlerinin en yüksek piyasalara yönelmesini sağlamıştır. Ancak, yüksek getiri aynı zamanda yüksek risk anlamına gelmektedir. Bu nedenle uluslararası faaliyet gösteren büyük bankalar, risklerini daha iyi ölçebilmek ve yönetebilmek için finans teorisi ve istatistikî modellerinin birlikte kullanıldığı yeni yaklaşımlar oluşturmuşlardır (Bulutçu, 2007).

Bankaların risk ölçümlerinin daha sağlıklı yapılmasını sağlamak amacıyla 2004 yılında Basel Bankacılık Denetim Komitesi (BCBS - *Basel Committee on Banking Supervision*) tarafından önceki uzlaşadaki bazı eksiklikler giderilerek Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (genellikle Basel II olarak adlandırılır) yayımlanmış ve bu durum finansal sistemdeki istikrarı teşvik etmiştir (Atiker, 2005; Drumond, 2009).

Basel II Uzlaşısı’nın yayımlandığından beri G-10 ülkelerinde ve G-10 ülkesi olmayan birçok ülke tarafından benimsenmesi ve tüm dünyadaki bankacılık sektöründe kabul edilmiş, olması sağlam bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir (Wahlström, 2009).

Basel II Uzlaşısı, risklerin daha duyarlı ölçülmesi, her bankanın risk profilinin ayrı ayrı belirlenmesi, bankalardaki üst yöneticilere düşen sorumlulukların artırılması ve finansal tabloların bankanın gerçek durumunu en iyi yansıtabilecek şekilde açıklanması suretiyle finans sektörü oyuncularları arasındaki asimetrik bilginin en aza indirilmesini sağlamaktadır. Böylece daha rekabetçi, sağlam ve istikrarlı finans sektörüne erişilmesi hedeflenmektedir (Çatalbaş ve Çatalbaş, 2007).

Basel II Uzlaşısı, temelde bankaların borçlularına verdikleri kredilerden dolayı almış oldukları riske bağlı olarak, ayrımları gereken sermaye gereksinim standartlarını belirlemek için oluşturulmuştur (Luppi vd, 2007). Bankalar tarafından ayrılması gereken bu sermaye gereksinimleri, bankaların yapmış oldukları faaliyetlere göre değişiklik gösterebilmektedir (Dedu ve Nechif, 2010).

Ayrıca Basel II Uzlaşısı Türkiye’de geçerli olan KOBİ tanımlarından farklı bir tanım ortaya koymuştur (Aksoy, 2006). Basel II Uzlaşısı’na göre KOBİ tanımı, yıllık satış cirosu 50 Milyon Euro’nun altında kalan işletmeler olarak yapılmıştır. Tablo 1’de Basel II Uzlaşısı’na göre yapılan KOBİ tanımına ve sınıflandırılması yer almaktadır (Türkiye Bankalar Birliği, 2006).

Tablo 1. Basel II' ye Göre KOBİ Tanımı ve Sınıflandırılması

Yıllık Satış	Kredi Tutarı	Sınıflandırma
Ciro>50.000.000	Kredi>1.000.000 €	Kurumsal
Ciro>50.000.000	Kredi<1.000.000 €	Kurumsal-(KOBİ)
Ciro<50.000.000	Kredi>1.000.000 €	Kurumsal
Ciro<50.000.000	Kredi<1.000.000 €	Perakende-(KOBİ)

1. Basel II Uzlaşısının Temel Yapısı

Yeni uzlaşıda komitenin üç hedefi bulunmaktadır. Bunlar (Balthazar, 2006);

a. Birinci yapısal blok: Asgari sermaye gereği

Birinci yapısal blok, yeni risk hesaplama yöntemlerine bağlı olarak, kredi kullanım standartları ve kredinin yüklediği maliyetleri ortaya koyması açısından son derece önemlidir. Sermaye yeterliliği bir anlamda bankalara ve aracı finansal kuruluşlara risk yönetimi merkezi oluşturulmasını zorunlu hale getirmektedir. Basel II Uzlaşısı, özellikle kredi hesaplama sisteminde köklü ve etkin düzenlemeler getirmiştir. Basel II Sermaye Yeterliliği Rasyosu (SYR) önceki yıllarda yapılan toplantıların ardından, birkaç önemli değişikliğe tabi tutularak 26 Haziran 2004 tarihinde internet üzerinden duyurulmuştur (Aydın, 2007).

Genel olarak 1. Yapısal Blok'da ölçülebilir değerlere yer verilmiştir. Bu ölçülebilir değerlerin temelinde, bankaların, sistemin belirttiği risklere karşı ellerinde bulundurmaları gereken özsermaye tutarının tespit edilmesi bulunmaktadır. 1. Yapısal Blok'da Basel I Uzlaşısı'nda belirtilen %8 sermaye gereksinimi oranı değiştirilmemiştir. Bunun dışında kredi riski ve piyasa riskine ek olarak operasyonel riskler uzlaşuya dâhil edilmiştir (Teker vd., 2005).

Şekil 3. Basel II Sermaye Yeterliliği Rasyosu

$$\frac{\text{Toplam Sermaye}}{\text{Risk Ağırlıklı Aktifler}} = \text{Banka Sermaye Katsayısı (minimum \%8)}$$

Piyasa Riski (Kısmen değişti)

Kredi Riski (Büyük Ölçüde Değişti)

Operasyonel Risk (Yeni Eklendi)

Kaynak. ARAS, Güler (2007), "Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları", Deloitte Ceo/Cfo Serisi, İstanbul.

Kredi riski, bankaların kısa veya orta vadede kullandırmış oldukları kredilerin, borçlular tarafından, zamanında ya da tamamen ödenmemesi sonucunda bankanın uğrayacağı zarar olarak ifade edilmektedir. *Piyasa riski*, finansal piyasalarda faiz oranları ve döviz kurlarında meydana gelen değişimler sonucunda, bankanın zarar etme veya sermaye kaybetme riski olarak tanımlanmaktadır. *Operasyonel risk ise*, bir bankanın işlemeyen ya da uygun olmayan iç süreçler, insanlar ve sistemler ya da dış etkenler nedeniyle ortaya çıkabilecek zarara uğrama riskidir (Ankara Ticaret Odası, 2007).

b. İkinci yapısal blok: Denetimin gözden geçirilmesi

Basel II Sermaye Uzlaşısı'nın ikinci yapısal bloğu olan denetimin gözden geçirilmesi, bu uzlaşımın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bankaların, belirlenen sermaye yeterlilik oranı ile bağlantılı risk profillerini, işlemlerini, stratejilerini ve politikalarını belirlemesi gerekmektedir. Bu nedenle bankaların, bu durumla uyumlu bir şekilde hareket etmeleri istenmektedir. Bir bankanın durumunun değerlendirilmesinde denetleyiciler (Bratanovic ve Greuning, 2003);

- Bankaların yapmış oldukları iç sermaye yeterliliği değerlendirmelerini gözden geçirme,
- Bankaların konumu, genel risk profili ve stratejisi ile uyumlu olduğundan emin olma,
- Bankaların karşılaştıkları risklere yönelik olarak, yeterli bir koruma sağlayamadığı takdirde, bu duruma derhal müdahale etme gibi konulara dikkat etmektedirler.

Niteliksel değerlendirmenin yer aldığı bu bölümde bankaya ve denetçilere özel görevler yüklenmekte ve bu sayede bankanın iç kontrol ve diğer kurumsal yönetim ilkelerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir (Ata vd., 2008). İkinci yapısal bloğun, banka sermayesinin, banka riskini karşılamada yetersiz kalması durumunda denetim otoritesinin erken müdahale edebilmesi ve bankaların risklerine karşılık bulundurmaları gereken sermayeyi doğru bir şekilde belirleyen bir içsel yönetime sahip olduğundan emin olabilmek gibi iki temel amacı bulunmaktadır (Çatal ve Selçuk, 2007).

Bu blokta denetim süreci için 4 temel prensip belirlenmiştir. Bu prensipler (Aras, 2007);

- Bankaların risk profillerine ve stratejilerine uygun sermaye yeterliliğini değerleyebilecekleri bir sürecin varlığı,
- Asgari sermaye oranlarının denetimi, sermayenin değerlendirilmesi,
- Asgari sermaye yeterliliği tutarı ile ilgili yasal otoritelerinin talepleri,
- Resmi otoritelerce alınacak tedbirlerden oluşmaktadır.

c. Üçüncü yapısal blok: Piyasa disiplini

Basel II Uzlaşısı'nın üçüncü yapısal bloğu olan piyasa disiplini, bankaların sağlam, güvenli ve verimli bir biçimde faaliyetlerini sürdürmelerini teşvik etmektedir (Bratanovic ve Greuning, 2003). Bu blokta, piyasa disiplini bankaların daha şeffaf bir yapı sergilemeleri ile sağlanmaktadır. Piyasa katılımcılarının, bankaların risk yapıları ve sermaye yeterliliği pozisyonları konusunda daha fazla bilgi sahibi olabilmeleri için şeffaf bir yapının olması gerekmektedir (Bolgün ve Akçay, 2005). Bankaların finansal durum ve performansları, iş faaliyetleri, risk profili ve risk yönetimi faaliyetleri konusundaki bilgilerini, zamanında ve şeffaf bir biçimde açıklamakla yükümlü olmaları, piyasa katılımcılarının değerlendirmelerinin anlam kazanmasını sağlamaktadır (Çatal ve Selçuk, 2007).

Piyasa disiplininin amacı, asgari sermaye yükümlülüklerini (Birinci Yapısal Blok) ve denetim otoritesinin incelemesi sürecini (İkinci Yapısal Blok) tamamlamaktır. Komite piyasa disiplini kapsamında, sermaye, maruz kalınan riskler ve risk değerlendirme süreci gibi bankaların sermaye yeterliliği konusundaki önemli bilgilerini kamuya açıklamakla yükümlüdür (BDDK, 2005). Böylece kamuyu aydınlatma çatısı oluşturularak piyasa disiplini geliştirilmektedir. (Kutlu ve Demirci, 2008). Bankaların kamuoyuna hangi bilgileri ne şekilde açıklayacakları, yani bankaların kendi finansal durumlarını, ilgili kesimlere ne şekilde rapor edeceklerinin çerçevesi bu blokta belirlenmektedir (Aras, 2007).

Aynı zamanda, üçüncü yapısal blokta belirlenen açıklama standartlarının ulusal muhasebe standartları ile uyumlu olması ve bu standartlar ile çelişki içermemesi sağlanmaya çalışılmıştır. Söz konusu blokta, yine önemlilik derecesi (*materiality*) dikkate alınarak bir banka grubunun nasıl konsolide edildiğinin açıklanması gerekmektedir. Sermaye yapısı (1. Yapısal Blok, 2. Yapısal Blok, 3. Yapısal Blok), portföy yapısı, kredi riski, hisse senedi riski, kredi riski azaltma teknikleri, piyasa riski, menkul kıymetleştirme (*securitization*) riski ve faiz oranı riski gibi bileşenler bu blokta daha ayrıntılı şekilde açıklanmaktadır (Yayla ve Kaya, 2005).

C. OTEL İŞLETMELERİ VE BASEL II UZLAŞISI

Dünyada önemi sürekli artan bir sektör olan turizm; insanların fiziksel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir (Usta, 2002). Turizm, ulusal ve uluslararası düzeyde, yatırım ve iş hacmini geliştirerek; gelir, döviz ve istihdam alanları sağlamaktadır. Bu yönüyle turizm, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşantıyı olumlu bir şekilde etkilemektedir (Akat, 2008). Turizm genellikle devamlı ikamet edilen yer dışında, eğlenme ve dinlenme amacıyla yapılmaktadır (Andrews, 2007).

Dünyada meydana gelen krizler, başta finansal kuruluşlar olmak üzere diğer sektörleri de etkilemektedir. Turizm sektörü açısından baktığımızda, yerli paranın değer kaybetmesi, döviz cinsinden gelir sağlayan işletmelerin yerli para birimi bazında gelirini yükseltmiştir. Ancak maliyetlerde de yüksek oranlarda artışlar meydana getirmiştir (Kutukız, 2007).

Bu krizlerin tekrarının önüne geçilmesi için krizlerin oluşmasına neden olan etmenlerin tespit edilerek, etkisinin azaltılması ve piyasa istikrarı için uygun bir zeminin hazırlanması gerekmektedir. Bu amaçla yapılan en önemli çalışmalardan biri Basel Uzlaşısıdır (Şenol ve Aktürk, 2008).

Basel II Uzlaşısı'nda yer alan standartların, turizm yatırımlarında oldukça büyük bir öneme sahip olacağı düşünülmektedir. Bu durumda, yapılacak olan turizm yatırımlarındaki kredileendirme işleminde, yatırımcının ve yatırımı yapan şirketin derecelendirme (rating) notu önem kazanacaktır. Özellikle turizm yatırımları için alınacak olan kredilerde; işletmelerin derecelendirme notunun belirlenmesinde, öz kaynaktan yönetim verimliliğine, pazar payından kredibiliteye kadar olan standartları ortaya çıkarmak ve değerlendirmek gerekecektir (Armağan, 2011).

Turizm sektörü ve Basel II Uzlaşısı ile ilgili yapılan bazı çalışmalara aşağıda değinilmiştir.

Şenol ve Aktürk (2008), çalışmalarında Türkiye'de faaliyet gösteren turizm sektöründeki KOBİ'ler için swot analizi yapmışlardır. Çevresel faktörler de dikkate alınarak, Basel II Uzlaşısı karşısında turizm işletmelerinin güçlü ve zayıf yönleri ile yakalayabilecekleri fırsatlar ve maruz kalacakları tehditler belirlenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda turizm sektöründeki KOBİ'lerce kullanılan banka kredilerinin bilançoların pasif tarafındaki diğer borçlanma kalemlerine göre düşük kalması, finansman giderleri üzerinde önemli bir artış meydana getirmeyeceğini göstermektedir. Bu durum işletmelerin güçlü yönleri olarak belirlenmiştir. Turizm sektöründeki KOBİ'lerin mali ve yönetsel yapılarındaki yetersizlikler nedeniyle, Basel II Uzlaşısı'nın standartlarını sağlamada zorlanacak olmaları, bu uzlaşının hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları ve uzlaşının standartlarını yerine getirmede geç kalmış olmaları zayıf yönler olarak belirlenmiştir. Firmaların sermaye yapılarını güçlendirmeleri ve uluslararası kabul görmüş mali tablolar hazırlayarak rekabet avantajı sağlamaları KOBİ'lerin yakalayabileceği fırsatlardır. KOBİ'lere hizmet ve destek veren kurumlar arasındaki eşgüdüm eksikliğinin ve belirlenen stratejilerin uygulanmasında proaktif davranılmamasının uyum sürecini daha yavaş ve zor hale getirmesi ise, işletmelerin karşılaşacağı tehditler olarak araştırma sonuçlarında belirlenmiştir.

Kutukız (2007) çalışmasında, Basel II Uzlaşısı'nın KOBİ grubuna dâhil turizm işletmelerini nasıl etkileyeceği ve buna karşılık işletmelerin ne tür önlemler alması gerektiği konusu üzerinde durmuştur. Turizm işletmelerinin diğer sektörlere

göre bankalardan daha az kredi kullandıkları, daha çok finansman problemleri yaşadıkları ve bu işletmelerin risk derecesinin yüksek olması nedeniyle Basel II Uzlaşısı standartları karşısında daha yüksek faiz oranıyla borçlanacakları araştırma bulguları sonucunda elde edilmiştir. İşletmelerin en kısa sürede ülkedeki istikrar ve düşük faizle birlikte finansman problemlerini çözmeleri ve bundan sonraki faaliyetlerini Basel II Uzlaşısı doğrultusunda yapmaları gerektiği, işletmeler tarafından alınması gereken önlemler olarak belirlenmiştir.

Schwaiger (2002) çalışmasında Avusturya turizm endüstrisinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmelerin banka kredileri için Basel II sermaye yeterlilik oranı incelemiştir. Araştırma sonucunda sermaye gereksiniminin son üç yılda önemli ölçüde azaldığını tespit etmiştir.

Kutukız ve Turgut (2008) çalışmalarında; finansman durumu, öz kaynak verimliliği, sektördeki konumu, pazar payı, rekabet edebilirliği, işletme yönetimi, müşteri memnuniyeti, teknoloji yapısı, ödeme dengeleri gibi derecelendirme standartlarını göz önünde bulundurarak otel işletmeleri üzerine derecelendirme yapmışlardır. Araştırma kapsamına dâhil edilen işletmelerin derecelendirme notunun tespitinde gelişmiş birçok ülkenin kullandığı ekonomik değerleri ortaya koymak için dört oran kullanılmış ve sadece bu oranlara göre derecelendirme yapmışlardır. İşletmelerin derecelendirme notu, Standart & Poor's Derecelendirme Kuruluşuna göre "BB- ile BB" ve Moody's derecelendirmesine göre ise, "Ba 1 ile Ba 3" olarak belirlenmiştir. Bu nota göre, çalışmaya dâhil olan işletmelerin Basel II Uzlaşısı kapsamında derecelendirmeye gitmeleri ve kredi talep etmeleri durumunda alacakları derecelendirme notunun düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla turizm sektöründe faaliyet gösteren, konusunda bilgili, tecrübeli yönetici kadrosuna sahip, kredi değerliliği olan, yapılacak yatırımın ekonomik - mali ve teknik yönden yapılabilir bulunduğu tespit edilen firmalara kullanılacak kredi maliyetinin düşük olacağı ve bu özellikleri karşılamayan işletmelerin ise, kredi maliyetinin yüksek olacağı araştırma sonuçlarında belirtilmiştir.

II. ARAŞTIRMA

A. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma konusuyla ilgili daha ayrıntılı veri toplayabilmek için bu yöntem seçilmiştir. Nitel araştırma yöntemleri sosyal bilimler alanında oldukça sık bir şekilde kullanılmaktadır (King ve Horrocks, 2010). Yıldırım ve Şimşek (2006)'e göre nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama araçlarının kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya koyan bir yöntemdir.

B. ARAŞTIRMANIN AMACI

Basel II Uzlaşısı'na uyum sürecinde otel işletmelerinde yapılması gereken faaliyetleri belirlemek bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla birlikte otel işletmelerinde Basel II Uzlaşısı hakkında sahip olunan bilgi düzeyi ve bu uzlaşının standartları doğrultusunda işletmelerde yapılması gereken düzenlemelerin neler olduğunu ortaya çıkarmak gibi alt amaçlar da bulunmaktadır.

C. ARAŞTIRMANIN EVRENİ/ÖRNEKLEMİ

İstanbul'da faaliyet gösteren Turizm İşletme Belgesine sahip beş yıldızlı 43 otel işletmesi, araştırmaya konu olan işletmelerdir. İstanbul'un uluslararası düzeyde tanınmış ve turizm açısından da Türkiye'nin en önemli destinasyon bölgelerinden biri olması, araştırmanın İstanbul'da yapılmasının nedenleridir. Turizm işletme belgesine sahip beş yıldızlı otel işletmelerinin büyük ölçekli işletmeler olması, diğer işletmelere göre daha kurumsallaşmış olması ve bu işletmelerin bünyelerinde muhasebe ve finans işleri için ayrı bir departman bulunması araştırma evreni olarak tercih edilmesinin nedenleri arasında yer almaktadır. Araştırmaya konu olan 43 otel işletmesinin 9 tanesi zincir otel işletmesi olup İstanbul'u en az iki farklı yerde faaliyette bulunmaktadır. Zincir otel işletmelerinde finans işleri, işletme bünyesinde yapılmamakta, bu işler için farklı merkezler oluşturulmaktadır. Zincir otel işletmelerinde finans işleri tek bir merkezde yürütüldüğünden bu işletmeler tek bir otel işletmesi olarak sayılarak araştırma evreni 35 otel işletmesi olarak belirlenmiştir. Bu işletmelerin içerisindeki 1 otelin merkezinin farklı bir ülkede olmasından dolayı bu işletmeden veri alınamamış ve bu nedenle araştırma kapsamına dâhil edilememiştir. Kalan 34 otel işletmesi ile telefonla ve mektup yoluyla, ayrıca bu işletmelerle görüşmeyi sağlayabilecek araçlar sayesinde iletişime geçilmiştir. Ancak yapılan görüşmeler sonucunda, 15 işletme yöneticisinin Basel II Uzlaşısı hakkında bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmış ve araştırma kapsamına alınamamıştır. Bu kısıtlar neticesinde araştırmada amaçlı örneklem yöntemi kullanılmış ve Basel II Uzlaşısı hakkında bilgi sahibi olan 19 otel işletmesi araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir.

D. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Basel II uzlaşısının Türkiye'de henüz tam olarak uygulanmaması ve bu konuda araştırma kapsamıyla ilgili çok az çalışmaya rastlanılması nedeniyle keşifsel bir özellik taşıdığı düşünülmektedir. Bu nedenle nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği veri toplama aracı olarak seçilmiştir.

Veri toplama sürecinde kullanılan görüşme formu, Basel II Uzlaşısı ile ilgili literatürün taranması sonucu oluşturulmuştur. Konuya ilişkin uzman görüşleri alınarak 10 sorundan oluşan görüşme formuna son hali verilmiştir.

E. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma bulgularının analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu çalışmada, otel işletmelerindeki muhasebe ve finans yöneticilerinden elde edilen veriler araştırma sorularının oluşturduğu temalara göre özetlenip, yorumlanmıştır. Bu analizin kullanılmasındaki amaç, elde edilen bulguların düzenlenerek yorumlanmasına çalışmaktır. Bu nedenle elde edilen veriler, öncelikle sistematik şekilde betimlenmiştir. Daha sonra yapılan betimlemeler açıklanmış ve yorumlanarak bir takım sonuçlara ulaşılmıştır.

F. BULGULAR

İstanbul'da faaliyet gösteren Turizm İşletme Belgesine sahip beş yıldızlı otel işletmelerinin muhasebe ve finans yöneticilerinden, Basel II Uzlaşısı hakkında elde edilen veriler, araştırma bulgularının temelini oluşturmaktadır. Bulgular, Basel II Uzlaşısı'nın her bir unsuru için sorulan sorular çerçevesinde sunulmuştur.

1. Basel II Uzlaşısı Hakkında Yöneticilerin Bilgi Sahibi Olmasını Sağlayan Bilgi Kaynaklarına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında yer alan yöneticiler, TURMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği) ve ISMMMO (İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası)'nun düzenlediği eğitim ve seminerlere katılarak bu konuda bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, sahip oldukları bilgileri gazete haberleri ve çeşitli finans siteleri aracılığıyla daha da geliştirmişlerdir.

Yöneticiler, Basel II Uzlaşısı hakkında daha fazla bilgi sahibi olunması için bankaların ve işletmelerin bilgilendirmede daha da etkin olmaları gerektiğini düşünmektedirler.

2. Basel II Uzlaşısı Hakkında Yöneticilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında yer alan yöneticilerin 7'si, Türkiye'de Basel II Uzlaşısı'nın uygulanmasının çok olumlu olacağına ve kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınacağına inanmaktadırlar. Bankalar tarafından yapılan derecelendirmelerin tamamen objektif olabilmesi için uzlaşının uygulanmasının önemli olduğunu

düşünmektedirler. Aynı zamanda, Basel II Uzlaşısı'nın en çok KOBİ'leri ve bankaları denetleyen kredi derecelendirme kuruluşlarını ilgilendirdiğini ve KOBİ'lerin mali tablolarını tamamen şeffaf hale getirmelerinin gerektiğini ifade etmişlerdir.

Yöneticilerin 5'i ise, Türkiye'de kayıt dışı ekonominin çok fazla olması nedeniyle Basel II Uzlaşısı'nın uygulanması için gereken alt yapının yetersiz kaldığını ifade etmektedirler. Basel II Uzlaşısı'nın, tam anlamıyla uygulanması sonucu birçok işletmenin piyasadan çıkacağına ve daha sonra düzenli bir sistemin oluşacağını düşünmektedirler. Ayrıca Türkiye'de bankacılık sisteminin sağlam olduğunu düşündüklerinden dolayı bankalar için kötü bir durumun söz konusu olmayacağını savunmaktadırlar.

3. Basel II Uzlaşısı Karşısında Yöneticilerin Beklentilere İlişkin Bulgular

Yöneticiler, Basel II Uzlaşısı doğrultusunda değişen değerlendirme kriterleri ile ilgili olarak işletmelerin bankalardan kredi almasının güçleşeceğini belirtmektedirler. Bununla beraber yöneticiler kendi işletmelerinde yapılan her işlemin gerçeği yansıtmasından dolayı herhangi bir sıkıntı yaşamayacaklarını düşünmektedirler. Basel II Uzlaşısı'nın uygulanması sonucu bankalar tarafından yüksek derecelendirme notu verilen işletmelerin maliyetlerinin düşmesinden çok, düşük derecelendirme notu verilen işletmelerin maliyetlerinin artacağı beklenilmektedir. Konuya ilişkin bir diğer beklenti ise, Basel II Uzlaşısı ile işletmelerin ve bankacılık sisteminin daha istikrarlı ve sistemli olacağıdır. Ayrıca, bu süreçte nitelikli personele ihtiyacın artacağını, işletmelerde kurumsallaşma sağlanacağını ve ülkenin gelişmesinde Basel II Uzlaşısı'nın katkıda bulunacağını düşünmektedirler.

4. Basel II Uzlaşısına Uyum Sürecinde İşletmelerde Alınan Stratejik Karar ve Politikalara İlişkin Bulgular

Yöneticiler, işletmelerinde Basel II Uzlaşısı'na uygun bir işleyiş olduğunu ve bu nedenle özel bir stratejik karar veya politika belirlemediklerini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda, bankalarla ortak bir çalışma içine girdikleri zaman herhangi bir sorunla karşılaşmayacaklarını görüşlerine eklemişlerdir. Ancak böyle bir karar alma söz konusu olan işletmeler için görüşülen 12 yöneticiden 5'i şu görüşleri bildirmişlerdir:

Yöneticiler, Basel II Uzlaşısı'na uyum sürecinde işletmelerde alınması gereken stratejik karar veya politikalara ilişkin olarak öncelikle mali anlamda etik kurallara uyulması ve gelişime açık personelin istihdam edilmesi gerektiğini düşünmektedir. İşletmelerin öz sermayelerini güçlendirmeleri ve kendilerine bir

yol haritası çizerek hareket etmelerinin bu süreçte önemli olduğunu savunmaktadırlar.

5. Basel II Uzlaşısına Uyum Sürecinde Üst Yönetimin Yapması Gereken Faaliyetler Konusunda Yöneticilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Üst yönetimin öncelikle, çalışılan bankalarla toplantılar yaparak, bankalardan bu konu hakkında ayrıntılı bilgi alması gerektiği düşünülmektedir. Daha sonra ise, alınan bilgiler doğrultusunda işletmelerde yapılması gereken faaliyetlere ilişkin bir yol haritası belirleyerek, işletme çalışanlarını bu yönde koordine etmesi önemli görülmektedir. İşletmelerde Basel II Uzlaşısı standartları konusunda nitelikli insan kaynağı sağlanması ve banka işlemleriyle ilgili personele bilgilendirme yapılması gerektiğini düşünmektedirler.

Yöneticiler, Basel II Uzlaşısı'na uyum sürecinde kayıt dışı herhangi bir işlemin gerçekleşmemesi için, üst yönetimin işletmelerde daha etkin ve şeffaf olması gerektiğini savunmaktadır. Aynı zamanda, üst yönetimin yöneticilerine güvenerek, onları yaptıkları işlerde serbest bırakmasının ve desteklemesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Araştırma kapsamındaki yöneticiler, Basel II Uzlaşısı'na uyum sürecinde, şeffaflaşma konusunda işletmelerinde hiçbir sorun yaşanmayacağını belirtmişlerdir. İşletmelerinde yapılan her işlemin gerçeği yansıtmasından dolayı, bankalar tarafından talep edilen bilgileri anında cevaplayabildiklerini ifade etmişlerdir.

6. Basel II Uzlaşısının Avantaj ve Dezavantajları Konusunda Yöneticilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Yöneticiler, Basel II Uzlaşısı'nın tam olarak uygulanması ile işletmelerin ve banka iflaslarının engelleneceğini, işletmelerde ihtiyatlılık kavramının daha da ön plana çıkacağını ve kurumsallaşma sağlanacağını düşünmektedir. Mali tabloların vergi amaçlı düzenlenmesinin yanında işletmeler hakkında bilgi de sunacağını ve yatırım yapılırken daha da dikkatli olunacağını vurgulamışlardır. Aynı zamanda, yöneticiler, Basel II Uzlaşısı'nın ülkemiz için uzun vadede çok olumlu olacağına ve işletmelerde nitelikli personele önem verilerek, daha güvenilir mali tabloların oluşturulacağına inanmaktadır. Yöneticilerden 8'i, Basel II Uzlaşısı ile işletmelerin mali tablolarını internet sitelerinde yayınlamaları işletmeler arasındaki şeffaflığı sağlayarak, rekabette eşitlik oluşturacağını düşünmektedir.

Bu düşünceye karşı görüş olarak 4 yönetici, işletmelerin birbirlerine karşı şeffaf olmasının, aralarındaki rekabeti olumsuz yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Ayrıca bu görüşlerine, Basel II Uzlaşısı'na kısa vadede uyum sağlamanın zor olması nedeniyle, birçok işletmenin çok zor durumda kalacağını da eklemiştir.

Tüm bu görüşler ışığında, yöneticilerin Basel II Uzlaşısı hakkındaki düşünceleri Tablo 2’de özet olarak sunulmaya çalışılmıştır.

Tablo 2: Yöneticileri Basel II Uzlaşısı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Özet Tablo

	Bilgi Kaynağı			Basel II’ye İlişkin Görüşler			Alınan Stratejik Kararlar			Basel II’ye İlişkin Beklentiler			Basel II’in Avantajları		
	TURMOB	ISMMMO	Gazete / Dergi/Finans Siteleri/Bankalar	Kayıt Dışı Ekonomiyi Azaltma	Mali Tabloların Şeffaflaşması	İşletmelerdeki yetersiz alt yapı olması	Etik Kurallara Uyulması	Nitelikli Personel İstihdamı	Öz sermayenin Artırılması	Sorunsuz Geçiş Dönemi	Maliyetlerin Azaltılması	Nitelikli Personel İhtiyacının Artması	Şirket iflaslarının önlenmesi	Kurumsallaşma sağlanması	Mali Tabloların içeriğinin zenginleşmesi
Katılımcı 1	X	X	X	X	X	X				X	X	X	X		
Katılımcı 2	X	X				X				X					X
Katılımcı 3			X		X	X				X	X				
Katılımcı 4	X		X	X	X					X		X			X
Katılımcı 5			X			X		X	X	X	X		X		
Katılımcı 6	X	X	X	X	X		X	X		X	X	X	X		X
Katılımcı 7			X		X	X				X		X		X	
Katılımcı 8			X		X			X	X	X		X	X		
Katılımcı 9			X	X						X	X				
Katılımcı 10			X	X						X		X	X	X	X
Katılımcı 11			X	X	X					X	X			X	
Katılımcı 12			X	X	X		X		X	X		X		X	X
Toplam Görüş	4	3	11	7	8	5	2	4	4	12	6	8	4	6	5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında yer alan yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin Basel II Uzlaşısı hakkında bilgi sahibi olmasında Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odalarının verdiği eğitim ve seminerler önemli rol oynamaktadır. Bu konuda daha fazla bilgi sahibi olunması için işletmelerin ve bankaların işletme çalışanlarına eğitimler vermesi gerekmektedir.

Basel II Uzlaşısı öncelikle bankaları, daha sonra ise bankalardan kredi kullanmak isteyen işletmeleri ilgilendirmektedir. Bankalar, işletmelerin kredi taleplerinde uzlaşımın standartları doğrultusunda, işletmelerden bir takım bilgiler

isteyeceklerdir. İşletmelerin bankalar tarafından istenilen bilgilere cevap verebilmeleri için Basel II Uzlaşısı hakkında bilgi sahibi olmaları konusunda bankalara büyük görev düşmektedir.

İşletmelerde daha güvenilir mali tabloların hazırlanması, nitelikli personelin istihdam ettirilmesi, rekabette eşitliliğin sağlanması, işletmelerin sermaye yapılarının ve kredibilitelerinin güçlendirilmesi ve kurumsallaşmanın sağlanması için Basel II Uzlaşısı'nın Türkiye'de uygulanması gerekmektedir. Uzlaşımın standartlarına uygun bir işleyişe sahip olan büyük işletmeler Basel II Uzlaşısı ile ilgili herhangi bir sorun yaşamayacaklardır.

Basel II Uzlaşısı'na uyum sürecine başlarken işletmelerde planlar yapılması ve bu planlara göre bir yol haritası belirlenmesi gerekmektedir. Araştırma kapsamındaki işletmelerde, Basel II Uzlaşısı'na uygun bir işleyiş olduğundan, özel olarak alınan stratejik kararlar ve politikalar bulunmamaktadır.

Bu süreçte üst yönetimin, Basel II Uzlaşısı hakkında bankalardan ayrıntılı bilgiler alarak, çalışanlarını bu bilgilere göre koordine etmesi gerekmektedir. Ayrıca üst yönetim, Basel II Uzlaşısı'na uyum sürecinde işletme yönetiminde daha etkin ve şeffaf olması gerekmektedir. Araştırma kapsamındaki işletmelerde, yapılan her işlem ve hazırlanan her finansal tablo gerçeği yansıttığından dolayı Basel II Uzlaşısı'na uyum sürecinde, şeffaflaşma konusunda herhangi bir sıkıntı söz konusu olmayacağı düşünülmektedir.

Basel II Uzlaşısı ile artan şeffaflık konusunda karşıt iki durum bulunmaktadır. Bir kısım, işletme hakkında istenilen her bilgiye kolayca ulaşılmasının rekabeti olumlu yönde etkileyeceğini savunurken, diğer kısım bu durumun rekabeti olumsuz yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Basel II Uzlaşısı'nın olumlu etkilerinin görülebilmesi için Avrupa Birliğine uyum sürecinde olan Türkiye'de uzlaşımın uygulanması konusunda zorunluluk getirilmesi önemli olabilir.

İşletmelerin, Basel II Uzlaşısı'na uyum sürecinde bankalarla olan ilişkilerini ve faaliyetlerinden kaynaklanan gelirlerini ve giderlerini düzenlemeleri gerekebilir. İşletmelerde Basel II Uzlaşısı'na yönelik planlar yapılarak bir yol haritası belirlenmesi ve belirlenen bu yol haritasına göre işletmelerin organize edilmesi gerekebilir.

Ulaşılan kaynaklar sonucunda, otel işletmeleri ve Basel II Uzlaşısı ile ilgili çalışmaya ulaşamadılar. Bu nedenle bu konu hakkında literatürün gelişmesine ve konunun daha iyi anlaşılmasına yönelik araştırmalar yapılabilecek çalışmalar arasında yer almaktadır.

KAYNAKLAR

AKAT, Ömer (2008), Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği, 4. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.

AKSOY, Tamer (2006), “Basel II Sermaye Yeterliliği Düzenlemesinin AB İpotekli Konut Finansman (Mortgage) Piyasalarına Etkisi: Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Vol 29; 91-102.

ANDREWS, Sudhir (2007), Introduction to Tourism & Hospitality Industry, Tata McGraw- Hill Publishing, India.

ARAS, Güler (2007), “Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları”, Deloitte Ceo/Cfo Serisi, İstanbul.

ARMAĞAN, Ender, “Turizm Yatırımları-Rating ve Basel II”, <http://www.ehotelbuild.com/tr/koseyazisi.asp?islem=koseyazisidetay&id=11>, Erişim Tarihi: 7 Nisan 2011.

ATA, Ali; Furkan A. Gür ve Kerem R. Çelik (2008), “KOBİ Finansmanında Basel II Uygulamalarının Olası Etkileri: Gaziantep’te Bir Uygulama”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Vol 4; 185-199.

ATIKER, Mustafa (2005), Basel-I ve Basel-II, Konya Ticaret Odası Etüd-Araştırma Servisi, Yayın No: 2005-41/08.

ANKARA TİCARET ODASI (2007), Basel II Kobi’lerin Kredi Riski ve Derecelendirilmesi, Yorum Basın Yayın, Ankara.

AYAN, Ebubekir (2007), Bankacılık Risklerinin Yönetiminde Basel-II Uzlaşısı, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

AYDIN, E. Vural (2007), Basel II Standartları ve KOBİ’lere Etkileri, 1. Baskı, İmak Baskı, İstanbul.

BALTHAZAR, Laurent (2006), From Basel 1 to Basel 3: The Integration of State-of-The-Art Risk Modeling in Banking Regulation, 1th Edition, Palgrave Macmillan, New York.

BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu), (2005), Sermaye Ölçümünün ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Birbiriyle Uyumlaştırılması-İkinci Yapısal Blok Denetim Otoritesinin İncelemesi.

BOLGÜN, K. Evren ve M. Barış Akçay (2005), Risk Yönetimi, 2. Baskı, Scala Yayıncılık, İstanbul.

BRATANOVİĆ, Brajovic ve Van Greuning (2003), Analyzing and Managing Banking Risk, Dc: World Bank, Washington.

BULUTÇU, Özgür (2007), Yeni Basel II Kriterlerine Uygun Şirket Derecelendirmesi, 1. Baskı, Forum Media Yayıncılık, İstanbul.

CHERNOBAI, S. Anna; Svetlozar T. Rachev ve Frank J. Fabozzi (2007), Operational Risk : A Guide To Basel II Capital Requirements, Models, and Analysis, John Wiley& Sons,Inc., Hoboken, New Jersey, Canada.

CROSDALE, L. Linval (2007), The New Basel Accord and Risk Exposure: A Case Study of a Commercial Bank in Jamaica, A Dissertation Submitted to the Faculty of the Graduate School, Howard University:

ÇATAL, M. Faruk ve Gökalp N. Selçuk (2007), “Basel II Kriterlerinin Reel Sektör Finansmanına Etkileri”, Ekev Akademi Dergisi, Vol 33; 343-356.

ÇATALBAŞ, K. Gaye ve Ersin Çatalbaş (2008), “Finansman Sorunu Yaşayan KOBİ’ler, Basel II ve Bankacılık Sektörü”, Bankacılar Dergisi, Vol 66; 3-12.

DEDU, Vasile ve Roxana Nechif (2010), “Banking Risk Management in the Light of Basel II”, Theoretical and Applied Economics, Vol 17; 111-122.

DOYRANGÜL, N. Cömert ve Müge Saltoğlu (2006), “Muhasebeci Gözüyle Basel II”, Mali Çözüm Dergisi, Vol 76; 353-366.

DRUMOND, Ines (2009), “Bank Capital Requirements, Business Cycle Fluctuations and The Basel Accords: A Synthesis”, Journal of Economic Surveys, Vol 23; 798–830.

FİLİZ, Meryem (2007), “Uluslararası Bankaların Düzenlenmesine Yönelik Yeni Bir Uygulama Olarak Basel-II ve Gelişmekte Olan Ülkelere Etkisi”, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, Vol 13; 200-221.

HERRING, J. Richard (2005), “Implementing Basel II: Is the Game Worth the Candle?”, Financial Markets, Institutions & Instruments, Vol 14; 267-288.

KİNG, Nigel ve Christine Horrocks (2010), Interviews in Qualitative Research, First Edition, SAGE Publications, America.

KUTLU, H. Ali ve N. Savaş Demirci (2008), “Kapsamlı Bir Risk Yönetimi Düzenlemesi: Basel II ve KOBİ’lere Muhtemel Etkileri”, Muhasebe ve Finansman Dergisi , Vol 40; 200-212.

KUTUKIZ, Doğan (2007), “Basel II’nin Turizm İşletmeleri Üzerine Olası Etkileri”, Mevzuat Dergisi, Vol 112.

KUTUKIZ, Doğan ve Gökhan Turgut (2008), Turizm Yatırımlarının Kredilendirilmesinde Basel II ve Derecelendirme Açısından İncelenmesi. Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve

Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı, 2-4 Mayıs, İzmir İktisadi Üniversitesi Yayınları, 231-236.

LUPPI, Barbara; Massimiliano Marzo ve Antonello E. Scorcu (2008), "Credit Risk And Basel II: Are Nonprofit Firms Financially Different?", Applied Financial Economics Letters, Vol 4; 199-203.

SAKARYA, Şakir ve Suat Kara (2008), "Türkiye'de Basel-II Sürecinin Gelişimi ve Balıkesir'deki İşletmeler Tarafından Algılanması Üzerine Bir Araştırma", Mufad Dergisi, Vol 38; 96-111.

SCHWAİGER, W. S. A. (2002), Basel II: Capital Adequacy Requirements for SME-Loans Given to The Tourism Industry, Tourismus Journal, 6(3), 353-366.

ŞENOL, Hasan ve Ahmet AKTÜRK (2008), Basel II "Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısının" KOBİ ve Ülke Ekonomisine Etkileri ve Turizm İşletmelerine Dönük Bir Swot Analizi, III. Ulusal Eğirdir Turizm Sempozyumu, 17-19 Ekim. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Meslek Yüksekokulu, 128-142.

TEKER, Suat; K. Evren Bolgün ve M. Barış Akçay (2005), "Banka Sermaye Yeterliliği: Basel II Standartlarının Bir Türk Bankasına Uygulanması", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Vol 12; 42-54.

TURGUT, A (2007), "Bankalar ve KOBİ'ler İçin Dönüm Noktası: Basel II Standartları. Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi", Vol 13; 29-44.

TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ (2006), Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri, 3.Baskı, Ankara.

USTA, Öcal (2002), Genel Turizm, 1. Baskı, Anadolu Matbaacılık, İzmir.

WAHLSTRÖM, Gunnar (2009), "Risk Management Versus Operational Action: Basel II in A Swedish Context", Management Accounting Research, Vol 20; 53-68.

YAYLA, Münür ve Yasemin T. Kaya (2005), Basel- II, Ekonomik Yansımalar ve Geçiş Süreci, ARD Çalışma Raporları: 2005/3, BDDK.

